

Judikatūras krājums

TIESAS SPRIEDUMS (virspalāta)

2016. gada 21. decembrī*

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Direktīva 93/13/EEK – Patērētāju līgumi – Hipotekārie aizdevumi – Negodīgi noteikumi – 4. panta 2. punkts – 6. panta 1. punkts – Atzīšana par spēkā neesošu – Valsts tiesas veikta negodīga noteikuma atzīšanas par spēkā neesošu iedarbības laikā ierobežošana

Apvienotās lietas C-154/15, C-307/15 un C-308/15

par lūgumiem sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. pantam, ko *Juzgado de lo Mercantil nº 1 de Granada* (Granādas Komerctiesa Nr. 1, Spānija) (C-154/15) iesniedza ar lēmumu, kas pieņemts 2015. gada 25. martā un kas Tiesā reģistrēts 2015. gada 1. aprīlī, kā arī ko *Audiencia Provincial de Alicante* (Alikantes provinces tiesa, Spānija) (C-307/15 un C-208/15) iesniedza ar lēmumiem, kas pieņemti 2015. gada 15. jūnijā un kas Tiesā reģistrēti 2015. gada 1. jūlijā, tiesvedībās

Francisco Gutiérrez Naranjo

pret

Cajasur Banco SAU (C-154/15),

Ana María Palacios Martínez

pret

Banco Bilbao Vizcaya Argentaria SA (BBVA) (C-307/15),

Banco Popular Español SA

pret

Emilio Irles López,

Teresa Torres Andreu (C-308/15).

TIESA (virspalāta)

šādā sastāvā: priekšsēdētājs K. Lēnartss [*K. Lenaerts*], priekšsēdētāja vietnieks A. Ticano [*A. Tizzano*], palātu priekšsēdētāji R. Silva de Lapuerta [*R. Silva de Lapuerta*] un M. Ilešičs [*M. Ilešič*], tiesneši J. Malenovskis [*J. Malenovský*], E. Levits (referents), Ž. K. Bonišo [*J.-C. Bonichot*], A. Arabadžijevs [*A. Arabadjiev*], K. G. Fernlunds [*C. G. Fernlund*], K. Vajda [*C. Vajda*], S. Rodins [*S. Rodin*], F. Biltšens [*F. Biltgen*] un K. Jirimēe [*K. Jürimäe*],

* Tiesvedības valoda – spāņu.

ģenerālvokāts P. Mengoci [*P. Mengozzi*],

sekretāre L. Karasko Marko [*L. Carrasco Marco*], administratore,

ņemot vērā rakstveida procesu un 2016. gada 26. aprīļa tiesas sēdi,

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

- *F. Gutiérrez Naranjo* vārdā – *A. Navarro Vidal, A. Martínez Muriel, D. Pineda Cuadrado* un *L. Pineda Salido, abogados,*
- *A. M. Palacios Martínez* vārdā – *F. J. Zambudio Nicolas, abogado,* un *R. López Coloma, procuradora,*
- *Banco Popular Español SA* vārdā – *C. Fernández Vicién, I. Moreno-Tapia Rivas* un *J. Capell, abogados,*
- *Cajasur Banco SAU* vārdā – *J. Remón Peñalver* un *D. Sarmiento Ramirez-Escudero, abogados,*
- *Banco Bilbao Vizcaya Argentaria SA (BBVA)* vārdā – *J. Rodríguez Cárcamo* un *A. Rodríguez Conde, abogados,*
- *E. Irlés López* un *T. Torres Andreu* vārdā – *Y. Sánchez Orts, procuradora,* un *F. García Cerrillo, abogado,*
- Spānijas valdības vārdā – *A. Gavela Llopis* un *M. Sampol Pucurull, pārstāvji,*
- Čehijas Republikas valdības vārdā – *S. Šindelková,* kā arī *M. Smolek* un *J. Vláčil, pārstāvji,*
- Polijas valdības vārdā – *B. Majczyna, pārstāvis,*
- Apvienotās Karalistes valdības vārdā – *S. Simmons* un *L. Christie, pārstāvji,* kam palīdz *S. Ford, barrister,* kā arī *K. Smith* un *B. Kennelly, QC,*
- Eiropas Komisijas vārdā – *D. Roussanov, N. Ruiz García* un *J. Baquero Cruz, pārstāvji,*

noklausījusies ģenerālvokāta secinājumus 2016. gada 13. jūlija tiesas sēdē,

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

- 1 Lūgumi sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par to, kā interpretēt it īpaši Padomes 1993. gada 5. aprīļa Direktīvas 93/13/EEK par negodīgiem noteikumiem patērētāju līgumos (OV 1993, L 95, 29. lpp.) 6. un 7. pantu.
- 2 Šie lūgumi tika iesniegti tiesvedībā starp hipotekāros aizdevuma līgumus noslēgušām personām un kredītiestādēm jautājumā par tiesībām uz tādu summu atmaksāšanu, kas samaksātas, pamatojoties uz līgumu noteikumiem, kuru negodīgums ir ticis atzīts tiesas ceļā.

Atbilstošās tiesību normas

Savienības tiesības

- 3 Direktīvas 93/13 preambulas desmitajā apsvērumā ir noteikts:

“[...] efektīvāku patērētāju aizsardzību var panākt, pieņemot vienveidīgus tiesību aktus negodīgu noteikumu jomā.”

- 4 Šīs direktīvas preambulas divpadsmitajā apsvērumā ir precizēts:

“[...] dalībvalstīm būtu jādod iespēja, pienācīgi ņemot vērā Līgumu, piešķirt patērētājiem augstāku aizsardzības līmeni ar valsts noteikumiem, kas ir stingrāki nekā šī direktīva.”

- 5 Saskaņā ar Direktīvas 93/13 preambulas divdesmit ceturto apsvērumu:

“[...] dalībvalstu tiesām un administratīvām iestādēm jābūt to rīcībā adekvātiem un efektīviem līdzekļiem, lai novērstu tālāku negodīgu noteikumu piemērošanu patērētāju līgumos.”

- 6 Direktīvas 93/13 3. panta 1. punktā ir noteikts:

“Līguma noteikumu, par kuru nebija atsevišķas apspriešanās, uzskata par negodīgu, ja, pretēji prasībai pēc godprātības, tas rada ievērojamu nelīdzsvarotību pušu tiesībās un pienākumos, kas izriet no līguma, un tas notiek par sliktu patērētājam.”

- 7 Atbilstoši šīs direktīvas 3. panta 2. punkta pirmajai daļai:

“Noteikumu vienmēr uzskata par tādu, par kuru nebija atsevišķas apspriešanās, ja tas sastādīts jau iepriekš un patērētājam tādēļ nav bijusi iespēja iespaidot to saturu, jo īpaši saistībā ar iepriekš noformulētiem standartlīgumiem.”

- 8 Minētās direktīvas 4. pantā ir noteikts:

“1. Neskarot 7. pantu, līguma noteikuma negodīgumu novērtē, ņemot vērā preču vai pakalpojumu raksturu, attiecībā uz ko līgums noslēgts, un atsaucoties uz visiem apstākļiem līguma slēgšanas brīdī, kas ar to bijuši saistīti, kā arī visiem pārējiem līguma noteikumiem vai citu līgumu, no kā tas ir atkarīgs.

2. Noteikumu negodīguma novērtējums neattiecas ne uz līguma galvenā priekšmeta definīciju, ne arī ar cenas un atlīdzības atbilstīgumu pakalpojumiem vai precēm, kas par to saņemtas, ciktāl šie noteikumi ir vienkāršā, skaidri saprotamā valodā.”

- 9 Šīs pašas direktīvas 5. pantā ir precizēts:

“Līgumos, kuros visi vai atsevišķi patērētājam piedāvāti noteikumi ir rakstveidā, šiem noteikumiem vienmēr jābūt sastādītiem vienkāršā, skaidri saprotamā valodā. [...]”

- 10 Direktīvas 93/13 6. panta 1. punktā ir paredzēts:

“Dalībvalstis nosaka, ka negodīgi noteikumi, kas izmantoti pārdevēja vai piegādātāja ar patērētāju noslēgtā līgumā, atbilstoši savas valsts tiesību aktiem nav saistoši patērētājam un ka līgums pie tādiem pašiem noteikumiem turpina pusēm būt saistošs, ja tas var pastāvēt bez negodīgajiem noteikumiem.”

11 Atbilstoši šīs direktīvas 7. panta 1. punktam:

“Dalībvalstis nodrošina, ka patērētāju un konkurentu interesēs pastāv adekvāti un efektīvi līdzekļi, lai novērstu negodīgu noteikumu ilgstošu izmantošanu pārdevēju vai piegādātāju ar patērētājiem noslēgtos līgumos.”

Spānijas tiesības

Tiesību akti

12 Saskaņā ar *Código Civil* (Civilkodekss) 1303. pantu:

“Ja saistība tiek atzīta par spēkā neesošu, līgumslēdzējas puses viena otrai atdod lietas, kas ir bijušas līguma priekšmets, ar to augļiem un cenu kopā ar procentiem, neskarot nākamajos pantos noteikto.”

13 *Texto refundido de la Ley General para la Defensa de los Consumidores y Usuarios y otras leyes complementarias* (Vispārējā likuma par patērētāju un lietotāju aizsardzību un citu tiesību aktu pārskatīšanu kodificētā versija), kas apstiprināta ar 2007. gada 16. novembra *Real Decreto Legislativo 1/2007* (Karaļa Leģislatīvais dekrēts Nr. 1/2007) (2007. gada 30. novembra *BOE* Nr. 287), redakcijas, kas ir piemērojama pamatlietām (turpmāk tekstā – “*LGDCU*”), 82. panta 1. punktā ir noteikts:

“Par negodīgiem tiek uzskatīti visi noteikumi, kas nav savstarpēji apspriesti, un visas tādas darbības, kurām nav dota skaidra piekrišana, kas, pretēji labticīguma prasībām, rada būtisku neatbilstību līgumā noteiktajās pušu tiesībās un pienākumos par sliktu patērētājam un lietotājam.”

14 *LGDCU* 83. pantā ir paredzēts:

“Negodīgi noteikumi nav spēkā un netiek uzskatīti par līguma daļu. Šai nolūkā tiesa, uzklusijusi puses, atzīst par spēkā neesošiem negodīgos noteikumus, kas iekļauti līgumā, kurš tomēr turpina saistīt puses ar tiem pašiem nosacījumiem, ja vien tas var pastāvēt bez šiem noteikumiem.”

15 1998. gada 13. aprīļa *Ley 7/1998 sobre Condiciones Generales de la Contratación* (Likums 7/1998 par vispārējiem līgumu noteikumiem) (1998. gada 14. aprīļa *BOE* Nr. 89), redakcijā, kas ir piemērojama pamatlietām (turpmāk tekstā – “*LCGC*”), 5. panta 5. punktā ir noteikts:

“Vispārēju noteikumu formulējumā ir jāievēro pārskatāmības, skaidrības, precizitātes un vienkāršības kritēriji.”

16 *LCGC* 7. pantā ir paredzēts:

“Šādi vispārēji noteikumi tiek uzskatīti par līgumā neietvertiem:

- a) noteikumi, ar kuriem patērētājam pirms līguma noslēgšanas nav bijis patiesas iespējas pilnībā iepazīties vai kas attiecīgā gadījumā nav tikuši parakstīti atbilstoši 5. panta noteikumiem;
- b) nesalasāmi, neviennozīmīgi, neskaidri un nesaprotami noteikumi, izņemot – pēdējo gadījumā – ja līdzējs tos ir rakstveidā skaidri akceptējis un ja ar tiem ir ticis ievērots īpašais tiesiskais regulējums par līgumu noteikumu pārskatāmību šajā jomā.”

17 Saskaņā ar *LCGC* 8. pantu:

“1. Vispārēji noteikumi, kas, kaitējot līdzējam, ir pretrunā likumā vai jebkurā citā imperatīvā vai aizliedzošā tiesību normā noteiktajam, nav spēkā no noslēgšanas brīža, ja vien tajos to pārkāpuma gadījumā nav paredzētas atšķirīgas sankcijas.

2. It īpaši nav spēkā negodīgi vispārēji noteikumi patērētāju līgumos [..].”

Tribunal Supremo (Augstākā tiesa, Spānija) judikatūra

– 2013. gada 9. maija spriedums Nr. 241/2013

18 2013. gada 9. maija spriedumā Nr. 241/2013 saistībā ar kolektīvo prasību par noteikuma izmantošanas pārtraukšanu, ko patērētāju asociācija bija cēlusi pret vairākām kredītiestādēm (turpmāk tekstā – “2013. gada 9. maija spriedums”), *Tribunal Supremo* (Augstākā tiesa), atzinusi par negodīgiem ar patērētājiem noslēgtajos hipotekārā aizdevuma līgumos ietvertos noteikumus par minimālo procentu likmi, par kuru mainīgā procentu likme nevar būt zemāka (turpmāk tekstā – “noteikumi par procentu likmes minimumu”), šos noteikumus atzina par spēkā neesošiem.

19 Šī tiesa uzskatīja, ka minētie noteikumi par attiecīgo līgumu galvenā priekšmeta definīciju patērētājiem bija gramatiski saprotami un tāvad atbilda Direktīvas 93/13 4. panta 2. punkta prasībai par vienkāršu un skaidru formulējumu. Tādējādi šī tiesa uzskatīja, ka atbilstoši Tiesas judikatūrai, kas izriet no 2010. gada 3. jūnija sprieduma *Caja de Ahorros y Monte de Piedad de Madrid* (C-484/08, EU:C:2010:309), tie nebija uzskatāmi par negodīgiem.

20 Tomēr, pamatojoties uz 2013. gada 21. marta spriedumā *RWE Vertrieb* (C-92/11, EU:C:2013:180) Tiesas apstiprinātajiem principiem, šī tiesa atzina, ka Direktīvas 93/13 4. panta 2. punktā paredzētā pārskatāmības prasība ir jāizprot kā tāda, kas ietver ne vien formālu aspektu, bet arī materiālu aspektu, kura tvērums ir tāds pats kā šīs direktīvas 5. pantā paredzētajai prasībai un kas ir saistīts ar līguma noslēgšanas brīdī patērētājiem sniegtās informācijas attiecībā uz tiesiskajām un ekonomiskajām sekām, kādas viņiem izriet no noteikumu par tostarp līguma galveno priekšmetu piemērošanas, pietiekamību.

21 Pēc *Tribunal Supremo* (Augstākā tiesa) domām, lietā, kurā ticis pasludināts 2013. gada 9. maija spriedums, materiālās pārskatāmības prasība nebija ievērota, jo attiecīgās bankas noteikumu par procentu likmes minimumu ietverošo hipotekārā aizdevuma līgumu noslēgšanas laikā patērētājiem šādu informāciju nebija sniegušas. Tādējādi *Tribunal Supremo* (Augstākā tiesa) veica šo noteikumu iespējamā negodīguma izvērtēšanu, ņemot vērā Direktīvas 93/13 3. panta 1. punktā, 4. panta 1. punktā un 5. pantā nostiprinātos vispārējos godprātības, līdzsvarotības un pārskatāmības kritērijus, un atzina šos noteikumus par spēkā neesošiem to pārskatāmības neesamības dēļ, kuras pamatā ir nepietiekama informācija aizņēmējiem par to praktiskās piemērošanas konkrētām sekām.

22 *Tribunal Supremo* (Augstākā tiesa) tomēr uzskatīja, ka attiecīgie hipotekārā aizdevuma līgumi varēja turpināt pastāvēt, un turklāt ierobežoja noteikumu par procentu likmes minimumu atzīšanas par spēkā neesošiem seku atpakaļejošo spēku.

23 Šajā ziņā, atgādinājusi, ka atbilstoši Tiesas judikatūrai, kas tiek piemērota negodīgo noteikumu atzīšanai par spēkā neesošiem, attiecīgie noteikumi ir uzskatāmi par tādiem, kuriem nav bijusi nekāda iedarbība, *Tribunal Supremo* (Augstākā tiesa) norādīja, ka, neraugoties uz vispārējo principu par atzīšanas par spēkā neesošu atpakaļejošo spēku, šis atpakaļejošais spēks nevar būt imūns pret vispārējiem tiesību principiem, it īpaši pret tiesiskās noteiktības principu.

- 24 *Tribunal Supremo* (Augstākā tiesa) nosprieda, ka noteikumi par procentu likmes minimumu paši par sevi bija likumīgi, atbilda objektīviem iemesliem, nebija nedz neparasti, nedz pārmērīgi, to izmantošana nekustamo īpašumu kredītu tirgū bija ilgstoši pieciesta, to spēkā neesamības pamatā bija pārskatāmības trūkums nepietiekamas aizņēmējiem sniegtās informācijas dēļ, ka bankas bija ievērojušas tiesību aktos noteiktās prasības par informācijas sniegšanu, ka minimālās procentu likmes noteikšana atbilda vajadzībai saglabāt attiecīgo hipotekāro aizdevumu minimālo ienesīgumu, lai bankas varētu segt šo finansēšanas darbību radītos izdevumus un turpināt tās veikt, ka noteikumi par procentu likmes minimumu tika aprēķināti tā, lai nerastos būtiskas izmaiņas attiecībā uz sākotnēji maksājamajām summām, kuras aizņēmēji ņēma vērā brīdī, kad tie pieņēma finansiāla rakstura lēmumus, ka Spānijas tiesību aktos ir atļauta kreditora aizstāšana un ka attiecīgo noteikumu atzīšanas par spēkā neesošiem atpakaļejošs spēks radītu nopietnu ekonomisku grūtību risku.
- 25 Tādējādi, ņemot vērā šos apsvērumus, *Tribunal Supremo* (Augstākā tiesa), pamatojoties uz tiesiskās noteiktības principu, ierobežoja sava sprieduma iedarbību, to attiecinot uz laiku, sākot ar tā publicēšanu, un nosprieda, ka attiecīgo noteikumu par procentu likmes minimumu spēkā neesamības konstatējums neietekmē nedz situācijas, kuras galīgi ir tikušas atrisinātas ar tiesas nolēmumiem, kas ir ieguvuši *res judicata* spēku, nedz maksājumus, kas ir tikuši veikti pirms 2013. gada 9. maija, un tādējādi bija jāatmaksā vienīgi summas, kas, balstoties uz šiem noteikumiem, tikušas nepamatoti samaksātas pēc šī datuma.

– 2015. gada 25. marta spriedums Nr. 139/2015

- 26 Savā 2015. gada 25. marta spriedumā Nr. 139/2015 (turpmāk tekstā – “2015. gada 25. marta spriedums”) *Tribunal Supremo* (Augstākā tiesa) saistībā ar patērētāja, kurš pieprasīja atmaksāt summas, kas nepamatoti tikušas samaksātas, balstoties uz noteikumu par procentu likmes minimumu, celto prasību apstiprināja šādu noteikumu atzīšanas par spēkā neesošiem atpakaļejoša spēka ierobežojumu. Šādi rīkojoties, šī tiesa iepriekš 2013. gada 9. maija spriedumā izmantoto risinājumu attiecībā uz kolektīvajām prasībām par noteikuma izmantošanas izbeigšanu attiecināja uz individuālajām prasībām par izmantošanas izbeigšanu un zaudējumu atlīdzību. Tādējādi lietā, kurā tika pasludināts 2015. gada 25. marta spriedums, atmaksāšanas pienākums tika ierobežots, to attiecinot vienīgi uz tādām summām, kas nepamatoti ir tikušas samaksātas pēc 2013. gada 9. maija sprieduma pasludināšanas.

Fakti pamatlietās un prejudiciālie jautājumi

Lietā C-154/15

- 27 *Francisco Gutiérrez Naranjo* noslēdza ar *Cajasur Banco SAU* hipotekārā aizdevuma līgumu, kurā bija ietverts noteikums par procentu likmes minimumu.
- 28 Balstoties uz Direktīvu 93/13, kā arī uz *Tribunal Supremo* (Augstākā tiesa) judikatūru, *F. Gutiérrez Naranjo* cēla prasību *Juzgado de lo Mercantil nº 1 de Granada* (Granādas Komerctiesa Nr. 1, Spānija), prasot atzīt šo noteikumu par procentu likmes minimumu par spēkā neesošu un piespriet atlīdzināt summas, kas ir tikušas nepamatoti samaksātas, pamatojoties uz šo noteikumu.
- 29 Iesniedzējtiesai ir šaubas par to, vai līguma noteikuma atzīšanas par spēkā neesošu tā negodīguma dēļ seku ierobežošana, tās attiecinot vienīgi uz laikposmu pēc šīs atzīšanas, ir saderīga ar Direktīvas 93/13 6. panta 1. punktu.

30 Tādējādi *Juzgado de lo Mercantil n° 1 de Granada* (Granādas Komerctiesa Nr. 1) nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

- “1) Vai Direktīvas 93/13 6. panta 1. punktā paredzētās “nesaistīšanas” interpretācija šādā gadījumā ir saderīga ar interpretāciju, ka attiecīgā noteikuma atzīšana par spēkā neesošu tomēr rada sekas līdz brīdim, kad šī atzīšana notiek? Un tādējādi, vai pat tad, ja tas ir atzīts par spēkā neesošu, ir uzskatāms, ka sekas, ko tas radījis savas spēkā esamības laikā, nezaudē savu spēku un iedarbību?”
- 2) Ja tiek izbeigta kāda noteikuma izmantošana (atbilstoši 6. panta 1. punktam un 7. panta 1. punktam) individuālā prasībā, ko cēlis patērētājs, un tas ir atzīts par spēkā neesošu, vai tas ir saderīgi ar šādas spēkā neesamības ietekmes ierobežošanu? Vai (tiesas) var grozīt to summu atmaksāšanu – kas jāveic pārdevējam vai piegādātājam –, kuras patērētājs ir samaksājis, piemērojot noteikumu, kas vēlāk ir atzīts par spēkā neesošu *ex tunc* nepietiekamas informācijas un/vai nepārskatāmības dēļ?”

Lieta C-307/15

31 *Ana María Palacios Martínez* 2006. gada 28. jūlijā ar *Banco Bilbao Vizcaya Argentaria SA (BBVA)* noslēdza hipotekārā aizdevuma līgumu, kurā bija ietverts noteikums par procentu likmes minimumu.

32 2014. gada 6. martā aizņēmēja *Juzgado de lo Mercantil n° 1 de Alicante* (Alikantes Komerctiesa Nr. 1, Spānija) cēla prasību, prasot atzīt šo noteikumu par procentu likmes minimumu par spēkā neesošu tā negodīguma dēļ, kā arī piespriest atlīdzināt summas, kuras banka nepamatoti bija iekasējusi.

33 Pirmajā instancē šī tiesa, atsaucoties uz *Tribunal Supremo* (Augstākā tiesa) izraudzīto risinājumu tās 2013. gada 9. maija spriedumā, nosprieda, ka prasības priekšmets ir zudis, neskarot summu, kuras banka saskaņā ar minēto noteikumu būtu varējusi iekasēt pēc šī sprieduma pasludināšanas datuma, atmaksāšanu prasītājam.

34 Izskatot lietu apelācijas instancē, *Audiencia Provincial de Alicante* (Alikantes provinces tiesa, Spānija) pauž šaubas par pirmajā instancē izraudzītā risinājuma saderību ar Direktīvas 93/13 6. panta 1. punktu.

35 Tā uzskata, ka negodīga noteikuma atzīšanas par spēkā neesošu atpakaļejoša spēka neesamība var būt pretrunā gan šīs direktīvas mērķiem, gan aizliegumam tiesas ceļā mazināt negodīga noteikuma sekas. Turklāt šai tiesai ir šaubas par to, vai Tiesas prasītie nosacījumi negodīga nosacījuma atzīšanas par spēkā neesošu iedarbības laikā ierobežošanai ir izpildīti lietā, kurā ticis pasludināts 2013. gada 9. maija spriedums.

36 Tādējādi *Audiencia Provincial de Alicante* (Alikantes provinces tiesa) nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

- “1) Vai ar Direktīvas 93/13 6. panta 1. punktā paredzēto [negodīgo noteikumu] nesaistīšanas principu ir saderīgs tas, ka ar atlīdzināšanu saistītās sekas, kas izriet no noteikuma par procentu likmes minimumu, kurš iekļauts aizdevuma līgumā, atzīšanas par spēkā neesošu, netiek piemērotas ar atpakaļejošu spēku, sākot ar līguma noslēgšanas datumu, bet ar vēlāku datumu?”
- 2) Vai iesaistīto personu labticības princips, kas ir pamats no negodīga noteikuma [atzīšanas par spēkā neesošu] atvasināta atpakaļejoša spēka ierobežojumam, ir Savienības tiesību autonomš jēdziens, kas jāinterpretē vienveidīgi visās dalībvalstīs?
- 3) Ja atbilde [uz iepriekš minēto jautājumu] ir apstiprinoša, kādi apstākļi ir ņemami vērā, lai noteiktu, vai ieinteresētās personas ir rikojušās labticīgi?

- 4) Jebkurā gadījumā, vai ieinteresētās personas labticībai atbilst profesionālā darbība, kuras dēļ līguma sagatavošanā ir tikusi pieļauta pārskatāmības neesamība, kura radījusi noteikuma negodīgumu?
- 5) Vai būtisku grūtību risks, ar ko ir pamatots negodīga noteikuma [spēkā neesamības] atpakaļejošā spēka ierobežojums, ir Savienības tiesību autonomš jēdziens, kas ir jāinterpretē vienveidīgi visās dalībvalstīs?
- 6) Apstiprinošas atbildes [uz iepriekš minēto jautājumu] gadījumā, kādi ir vērā ņemamie kritēriji?
- 7) Vai būtisku traucējumu risks ir jānovērtē, ņemot vērā vienīgi risku, kas var tikt radīts komersantam, vai tomēr būtu jāņem vērā arī kaitējums, kas tiek nodarīts patērētājiem, neatmaksājot visas atbilstoši šim noteikumam par procentu likmes minimumu samaksātās summas?"

Lieta C-308/15

- 37 2001. gada 1. jūnijā *Emilio Irlés López* un *Teresa Torres Andreu* ar *Banco Popular Español SA* (turpmāk tekstā – “*BPE*”) noslēdza hipotekārā aizdevuma līgumu, kurā bija ietverts noteikums par procentu likmes minimumu. Ar 2007. gada 2. maija un 2007. gada 14. jūnija aktiem par grozījumu izdarīšanu puses vienojās par diviem kredītlīnijas [apmēra] palielinājumiem, katrā no kuriem bija ietverts noteikums par procentu likmes minimumu.
- 38 Uzskatot, ka viņu piekrišanas noteikumiem par procentu likmes minimumu apstākļus raksturoja pārskatāmības trūkums, aizņēmēji cēla prasību *Juzgado de lo Mercantil nº 3 de Alicante* (Alikantes Komerctiesa Nr. 3, Spānija), lūdzot atzīt šos noteikumus par spēkā neesošiem un atmaksāt uz to pamata nepamatoti samaksātās summas.
- 39 Šī tiesa šo prasību pirmajā instancē apmierināja un piesprieda *BPE* atmaksāt aizņēmējiem, piemērojot šos noteikumus, nepamatoti samaksātās summas, sākot ar aizdevuma līguma un tā grozījumu noslēgšanas brīdi.
- 40 *BPE* pārsūdzēja šo spriedumu *Audiencia Provincial de Alicante* (Alikantes provinces tiesa), atsaucoties uz 2013. gada 9. maija un 2015. gada 25. marta spriedumiem.
- 41 Iesniedzējtiesa pauž, pirmkārt, šaubas par negodīga noteikuma atzīšanas par spēkā neesošu seku ierobežošanas saderību ar Direktīvas 93/13 6. pantu. Otrkārt, šī tiesa uzskata, ka tas, ka *Tribunal Supremo* (Augstākā tiesa) ar 2015. gada 25. marta spriedumu attiecināja uz individuālām prasībām savā 2013. gada 9. maija spriedumā attiecībā uz kolektīvām prasībām izmantoto risinājumu, varētu ierobežot aizņēmēju, tos aplūkojot individuāli, tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību tiesā, ciktāl katras individuālās lietas īpašie apstākļi netiktu ņemti vērā, lai noteiktu bankas, kura ir guvusi labumu no negodīgā noteikuma sekām, pienākuma atmaksāt [saņemtās summas] sākumpunktu.
- 42 Tādējādi *Audiencia Provincial de Alicante* (Alikantes provinces tiesa) nolēma apturēt tiesvedību un papildus tādiem pašiem kā lietā C-307/15 uzdotie prejudiciālie jautājumi uzdot Tiesai astoto jautājumu, kas ir formulēts šādi:

“8) Vai ar Direktīvas 93/13 6. panta 1. punktā atzīto principu, ka patērētājam nav saistoši negodīgi noteikumi, un ar Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 47. pantā atzītajām tiesībām uz efektīvu tiesību aizsardzību tiesā ir saderīga no noteikuma par procentu likmes minimumu, kas atzīts par negodīgu tiesvedībā, ko ir uzsākusi patērētāju aizsardzības apvienība pret [trim] finanšu iestādēm, spēkā neesamības izrietošās atmaksāšanas ierobežojuma attiecināšana uz tādām individuālām prasībām par noteikuma par procentu likmes minimumu atzīšanu par spēkā neesošu tā negodīguma dēļ, kuras cēlušī patērētāji, kas noslēguši līgumu par hipotekāro aizdevumu ar citām finanšu iestādēm?”

- 43 Ar Tiesas priekšsēdētāja 2015. gada 10. jūlija lēmumu lietas C-307/15 un C-308/15 tika apvienotas rakstveida un mutvārdu procesa vajadzībām, kā arī sprieduma taisīšanai.
- 44 Ar Tiesas priekšsēdētāja 2015. gada 14. augusta rīkojumu tika noraidīti *Audiencia Provincial de Alicante* (Alikantes provinces tiesa) pieteikumi par lietu C-307/15 un C-308/15 izskatīšanu paātrinātā procedūrā, kas paredzēta Eiropas Savienības Tiesas statūtu 23.a pantā un Tiesas Reglamenta 105. pantā.
- 45 Ar Tiesas priekšsēdētāja 2015. gada 21. oktobra lēmumu lietas C-154/15, C-307/15 un C-308/15 tika apvienotas mutvārdu procesam un galīgā sprieduma taisīšanai.

Par prejudiciālajiem jautājumiem

Par pirmo un otro jautājumu lietā C-154/15 un pirmajiem jautājumiem lietās C-307/15 un C-308/15

- 46 Ar abiem jautājumiem lietā C-154/15, kā arī ar pirmajiem jautājumiem lietās C-307/15 un C-308/15, kuri ir jāizskata kopā, iesniedzējtiesa būtībā vaicā, vai Direktīvas 93/13 6. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tas nepieļauj tādu valsts judikatūru, ar kuru ar atlīdzināšanu saistītās sekas, kas ir saistītas ar tiesas atzinumu, ka noteikums, kas ir ietverts līgumā, kuru ar patērētāju ir noslēdzis pārdevējs vai piegādātājs, ir negodīgs šīs direktīvas 3. panta 1. punkta nozīmē, tiek ierobežotas laikā, tās attiecinot vienīgi uz summām, kuras atbilstoši šim noteikumam ir tikušas nepamatoti samaksātas pēc tiesas nolēmuma, ar kuru ir atzīts šis negodīgums, pasludināšanas.
- 47 Sākumā ir jāpārbauda Spānijas valdības, *Cajasur Banco*, kā arī *BPE* apgalvojumi, ka jautājums par tāda noteikuma kā pamatlietās atzīšanas par negodīgiem sekām neietilpst Direktīvas 93/13 piemērošanas jomā, jo *Tribunal Supremo* (Augstākā tiesa), veidama šādu konstatējumu, esot nodrošinājusi augstāku patērētāju aizsardzības līmeni nekā šajā direktīvā garantētais.
- 48 Šajā ziņā no lēmumiem par prejudiciālu jautājumu uzdošanu gan izriet, ka *Tribunal Supremo* (Augstākā tiesa) savā 2013. gada 9. maija spriedumā, lai pamatotu ar attiecīgo līgumu galveno priekšmetu saistīto attiecīgo noteikumu par procentu likmes minimumu negodīguma pārbaudi, šīs direktīvas 4. panta 2. punktā paredzēto pārskatāmības prasību ir interpretējusi kā tādu, kas nav tikai prasība ievērot līgumu noteikumu formālo pārskatāmību, kas saistīta ar to skaidru un saprotamu formulējumu, bet arī to materiālo pārskatāmību, kas saistīta ar patērētājam sniegtās informācijas attiecībā uz tā līgumsaistību juridisko un ekonomisko apjomu pietiekamību.
- 49 Tomēr, kā savu secinājumu 46.–50. punktā ir norādījis ģenerāladvokāts, noteikumu par līguma galveno priekšmetu materiālās pārskatāmības pārbaude izriet no Direktīvas 93/13 4. panta 2. punktā noteiktās pārbaudes. Proti, šajā tiesību normā ar tādu pašu formulējumu kā šīs direktīvas 5. pantā ietvertais ir prasīts, lai līgumu noteikumi būtu “vienkāršā, skaidri saprotamā valodā”.
- 50 Šajā ziņā Tiesa ir nospriedusi, ka pirms līguma noslēgšanas informācija par tā noteikumiem un šī līguma parakstīšanas sekām patērētājam ir ļoti svarīga. Tieši uz šādas informācijas pamata viņš izlems, vai vēlas tikt saistīts atbilstoši pārdevēja vai piegādātāja jau iepriekš formulētiem nosacījumiem (spriedums, 2013. gada 21. marts, *RWE Vertrieb*, C-92/11, EU:C:2013:180, 44. punkts).
- 51 Tādējādi tāda līguma noteikuma negodīguma Direktīvas 93/13 3. panta 1. punkta nozīmē pārbaude, kurš attiecas uz līguma galvenā priekšmeta definīciju, gadījumos, kad patērētājam pirms līguma noslēgšanas nav bijusi pieejama visa nepieciešamā informācija par līguma noteikumiem un tā noslēgšanas sekām, vispārīgi ietilpst šīs direktīvas piemērošanas jomā, it īpaši tās 6. panta 1. punkta piemērošanas jomā.

- 52 Tādējādi, ciktāl iesniedzējtiesas atsaucas uz 2013. gada 9. maija spriedumu, ar kuru noteikumu par procentu likmes minimumu atzišanas par negodīgiem ar atlīdzināšanu saistītās sekas ir tikušas ierobežotas, ir jāizvērtē, vai Direktīvas 93/13 6. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka ar to šāda valsts tiesas veikta ierobežošana ir atļauta.
- 53 Saskaņā ar Direktīvas 93/13 6. panta 1. punktu dalībvalstis nosaka, ka negodīgi noteikumi, kas izmantoti pārdevēja vai piegādātāja ar patērētāju noslēgtā līgumā, atbilstoši to valsts tiesību aktiem nav saistoši patērētājam.
- 54 Šī tiesību norma ir jāuzskata par normu, kas ir ekvivalenta valsts normām, kurām valsts tiesību sistēmā ir imperatīvo normu statuss (šajā ziņā skat. spriedumu, 2013. gada 30. maijs, *Asbeek Brusse un de Man Garabito*, C-488/11, EU:C:2013:341, 44. punkts).
- 55 Turklāt šī ir imperatīva norma, kas vērsta uz to, lai formālo līdzsvaru, kas ar līgumu ir nodibināts starp līgumslēdzēju pušu tiesībām un pienākumiem, aizstātu ar patiesu līdzsvaru, kas var atjaunot minēto pušu vienlīdzību (spriedums, 2012. gada 14. jūnijs, *Banco Español de Crédito*, C-618/10, EU:C:2012:349, 63. punkts).
- 56 Ņemot vērā sabiedrības interešu, ko veido patērētāju – kuri ir vājākā pozīcijā attiecībā pret pārdevējiem vai piegādātājiem – aizsardzība, raksturu un nozīmi, Direktīvā 93/13, kā izriet no tās 7. panta 1. punkta, lasot to kopā ar tās preambulas divdesmit ceturto apsvērumu, dalībvalstīm ir noteikts pienākums nodrošināt adekvātus un efektīvus līdzekļus, “lai novērstu negodīgu noteikumu ilgstošu izmantošanu pārdevēju vai piegādātāju ar patērētājiem noslēgtos līgumos” (spriedums, 2014. gada 30. aprīlis, *Kásler un Káslerné Rábai*, C-26/13, EU:C:2014:282, 78. punkts).
- 57 Lai to veiktu, valsts tiesām ir vienīgi pienākums novērst negodīga līguma noteikuma piemērošanu, lai patērētājam tas nebūtu saistošs, bet tām nav tiesību koriģēt tā saturu (šajā ziņā skat. spriedumu, 2012. gada 14. jūnijs, *Banco Español de Crédito*, C-618/10, EU:C:2012:349, 65. punkts).
- 58 Šajā kontekstā, pirmkārt, valsts tiesai pēc savas ierosmes ir jāizvērtē Direktīvas 93/13 piemērošanas jomā ietilpstoša līguma noteikuma negodīgums un, to darot, ir jāizlīdzina starp patērētāju un pārdevēju vai piegādātāju pastāvošā nelīdzsvarotība, ja tās rīcībā ir vajadzīgais juridiskais un faktiskais pamatojums.
- 59 Šajā direktīvā paredzētās aizsardzības pilnīga efektivitāte nozīmē, ka valsts tiesai, kas pēc savas ierosmes ir konstatējusi noteikuma negodīgumu, ir jāizdara visi secinājumi no šā konstatējuma, negaidot, ka patērētājs, kurš ir informēts par savām tiesībām, iesniedz pieteikumu, prasot, lai minētais noteikums tiktu atcelts (spriedums, 2013. gada 30. maijs, *Jóros*, C-397/11, EU:C:2013:340, 42. punkts).
- 60 Otrkārt, valsts tiesai nevar tikt atļauts koriģēt negodīgo noteikumu saturu, izņemot, lai mazinātu preventīvo iedarbību, ko attiecībā uz pārdevējiem vai piegādātājiem rada vienkārša šādu negodīgu noteikumu nepiemērošana patērētājam (šajā ziņā skat. spriedumu, 2015. gada 21. janvāris, *Unicaja Banco un Caixabank*, C-482/13, C-484/13, C-485/13 un C-487/13, EU:C:2015:21, 31. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 61 No iepriekš minētajiem apsvērumiem izriet, ka Direktīvas 93/13 6. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka līguma noteikums, kas atzīts par negodīgu, principā ir uzskatāms par tādu, kas nekad nav pastāvējis, un tādējādi tam nevar būt nekādas ietekmes attiecībā uz patērētāju. Līdz ar to tiesas konstatējuma par šāda noteikuma negodīgumu sekām principā būtu jābūt tāda patērētāja tiesiskā un faktiskā stāvokļa atjaunošanai, kāds tam būtu bijis, ja šī noteikuma nebūtu bijis.
- 62 No tā izriet, ka valsts tiesas pienākums nepiemērot negodīgu līguma noteikumu, ar kuru tiek noteikts pienākums maksāt summas, kas izrādījušās nepamatotas, principā ietver atbilstošas ar atlīdzināšanu saistītas sekas attiecībā uz šīm pašām summām.

- 63 Šādu ar atlidzināšanu saistītu seku neesamība varētu apdraudēt preventīvo iedarbību, kādu ar Direktīvas 93/13 6. panta 1. punktu, to lasot kopā ar šīs direktīvas 7. panta 1. punktu, ir paredzēts saistīt ar līgumos, kurus ar patērētājiem noslēguši pārdevēji vai piegādātāji, ietvertu noteikumu negodīguma konstatēšanu.
- 64 Direktīvas 93/13 6. panta 1. punktā gan ir prasīts, lai dalībvalstis paredzētu, ka negodīgi noteikumi “atbilstoši savas valsts tiesību aktiem” nav saistoši patērētājam (spriedums, 2009. gada 6. oktobris, *Asturcom Telecomunicaciones*, C-40/08, EU:C:2009:615, 57. punkts).
- 65 Tomēr ar Direktīvā 93/13 patērētājiem garantētās aizsardzības noteikšanu valsts tiesībās nebūtu grozāms šīs aizsardzības apjoms un tādād būtu un tādējādi apdraudēta šīs aizsardzības efektivitātes pastiprināšana, pieņemot vienveidīgus tiesību aktus negodīgu noteikumu jomā, ko, kā ir norādīts Direktīvas 93/13 preambulas desmitajā apsvērumā, ir vēlējies Eiropas Savienības likumdevējs.
- 66 Tādējādi, lai gan dalībvalstīm, izmantojot savas valsts tiesības, ir jādefinē kārtība, kādā tiek konstatēts līgumā ietverta noteikuma negodīgums un materializējas šīs konstatācijas konkrētās juridiskās sekas, tomēr šādai konstatācijai ir jāļauj atjaunot juridisko un faktisko stāvokli, kāds patērētājam būtu bijis, ja šī negodīgā noteikuma nebūtu bijis, it īpaši, nosakot tiesības uz tāda labuma atmaksāšanu, kuru pamatojoties uz šo negodīgo noteikumu, patērētājam par sliktu ir guvis pārdevējs vai piegādātājs.
- 67 Šajā gadījumā savā 2013. gada 9. maija spriedumā, uz kuru atsaucas iesniedzējtiesas, *Tribunal Supremo* (Augstākā tiesa) nosprieda, ka attiecīgo noteikumu par procentu likmes minimumu negodīguma konstatācija neietekmē nedz situācijas, kuras galīgi ir tikušas atrisinātas ar tiesas nolēmumiem, kas ieguvuši *res judicata* spēku, nedz maksājumus, kas ir tikuši veikti pirms šī sprieduma pasludināšanas datuma, un ka tādējādi no šīs konstatācijas izrietošās sekas, tostarp patērētāja tiesības uz atlidzināšanu atbilstoši tiesiskās noteiktības principam, attiecas tikai uz summām, kas tikušas nepamatoti samaksātas pēc šī datuma.
- 68 Šajā ziņā ir taisnība, ka Tiesa jau ir atzinusi, ka patērētāja aizsardzība nav absolūta. Konkrēti, tā ir nospriedusi, ka Savienības tiesības neuzliek valsts tiesai pienākumu nepiemērot valsts procesuālās normas, kas nolēmumam tostarp piešķir *res judicata* spēku, pat ja tas ļautu novērst Direktīvā 93/13 ietvertas tiesību normas – neatkarīgi no tās rakstura – pārkāpumu (šajā ziņā skat. spriedumu, 2009. gada 6. oktobris, *Asturcom Telecomunicaciones*, C-40/08, EU:C:2009:615, 37. punkts). No tā izriet, ka *Tribunal Supremo* (Augstākā tiesa) savā 2013. gada 9. maija spriedumā varēja nospriest, ka tas nevar ietekmēt situācijas, kuras galīgi ir tikušas atrisinātas ar tiesas nolēmumiem, kas ir ieguvuši *res judicata* spēku.
- 69 Tāpat Tiesa jau ir nospriedusi, ka saprātīgu termiņu noteikšana prasības celšanai, kuru neievērošanas gadījumā prasības celšanas tiesības tiek zaudētas tiesiskās noteiktības interesēs, ir saderīga ar Savienības tiesībām (spriedums, 2009. gada 6. oktobris, *Asturcom Telecomunicaciones*, C-40/08, EU:C:2009:615, 41. punkts).
- 70 Tomēr procesuālo noteikumu, tādu kā saprātīgs noilguma termiņš, piemērošana ir jānošķir no Savienības tiesību normu interpretācijas iedarbības laikā ierobežošanas (šajā ziņā skat. spriedumu, 2010. gada 15. aprīlis, *Barth*, C-542/08, EU:C:2010:193, 30. punkts un tajā minētā judikatūra). Šajā ziņā ir jāatgādina, ka, ņemot vērā pamatprasību par Savienības tiesību vienveidīgu un vispārēju piemērošanu, vienīgi Tiesa var lemt par tās sniegtās šādas normas interpretācijas ierobežošanu laikā (šajā ziņā skat. spriedumu, 1988. gada 2. februāris, *Barra* u.c., 309/85, EU:C:1988:42, 13. punkts).
- 71 Tādējādi valsts tiesību aktos paredzētie nosacījumi, uz kuriem ir atsauce Direktīvas 93/13 6. panta 1. punktā, nevar aizskart patērētāju tiesību – kuras tiem izriet no šīs tiesību normas, kā tā ir tikusi interpretēta šī sprieduma 54.–61. punktā atgādinātajā Tiesas judikatūrā, – nebūt saistītiem ar noteikumu, kas tiek uzskatīts par negodīgu, būtību.

- 72 Taču no noteikumu par procentu likmes minimumu atzīšanas par spēkā neesošiem izrietošo tiesisko seku iedarbības laikā ierobežošana, kādu *Tribunal Supremo* (Augstākā tiesa) veikusi savā 2013. gada 9. maija spriedumā, nozīmē, ka ikvienam patērētājam, kas pirms šī datuma ir noslēdzis šādu noteikumu ietverošu hipotekārā aizdevuma līgumu, vispārīgi tiek liegtas tiesības uz pilnīgu to summu atmaksāšanu, kuras viņš, balstoties uz šo noteikumu, ir nepamatoti samaksājis bankai laikā pirms 2013. gada 9. maija.
- 73 No tā izriet, ka tāda valsts judikatūra kā tā, kas izriet no 2013. gada 9. maija sprieduma, par tiesisko seku, kas izriet no līguma noteikuma atzīšanas par negodīgu atbilstoši Direktīvas 93/13 6. panta 1. punktam, ierobežošana laikā ļauj nodrošināt vienīgi ierobežotu aizsardzību patērētājiem, kuri pirms nolēmuma, ar kuru tiesas ceļā ir ticis konstatēts šis negodīgums, pasludināšanas datuma ir noslēguši noteikumu par procentu likmes minimumu ietverošu hipotekārā aizdevuma līgumu. Tādējādi šāda aizsardzība ir nepilnīga un nepietiekama un, pretēji šīs direktīvas 7. panta 1. punkta prasībām, nav ne atbilstošs, ne efektīvs līdzeklis negodīgo noteikumu izmantošanas novēršanai (šajā ziņā skat. spriedumu, 2013. gada 14. marts, *Aziz*, C-415/11, EU:C:2013:164, 60. punkts).
- 74 Šādos apstākļos, tā kā iesniedzējtiesām attiecībā uz pamatlietu risinājumiem ir saistoša Tiesas sniegtā Savienības tiesību interpretācija, tām pēc savas iniciatīvas nav jāpiemēro iedarbības laikā ierobežošana, kādu *Tribunal Supremo* (Augstākā tiesa) veikusi savā 2013. gada 9. maija spriedumā, jo tā nešķiet saderīga ar šīm tiesībām (šajā ziņā skat. spriedumus, 2010. gada 5. oktobris, *Elchinov*, C-173/09, EU:C:2010:581, 29.–32. punkts; 2016. gada 19. aprīlis, *DI*, C-441/14, EU:C:2016:278, 33. un 34. punkts; 2016. gada 5. jūlijs, *Ognyanov*, C-614/14, EU:C:2016:514, 36. punkts, kā arī 2016. gada 8. novembris, *Ognyanov*, C-554/14, EU:C:2016:835, 67.–70. punkts).
- 75 No visiem iepriekš minētajiem apsvērumiem izriet, ka Direktīvas 93/13 6. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tas nepieļauj tādu valsts judikatūru, ar kuru ar atlīdzināšanu saistītās sekas, kas ir saistītas ar tiesas atzinumu, ka noteikums, kas ir ietverts līgumā, kuru ar patērētāju ir noslēdzis pārdevējs vai piegādātājs, ir negodīgs šīs direktīvas 3. panta 1. punkta izpratnē, tiek ierobežotas laikā, tās attiecinot vienīgi uz summām, kuras atbilstoši šādam noteikumam ir tikušas nepamatoti samaksātas pēc tiesas nolēmuma, ar kuru ir ticis atzīts šis negodīgums, pasludināšanas.

Par pārējiem prejudiciālajiem jautājumiem

- 76 Ņemot vērā uz pirmo un otro jautājumu lietā C-154/15, kā arī uz pirmajiem jautājumiem lietās C-307/15 un C-308/15 sniegto atbildi, uz pārējiem prejudiciālajiem jautājumiem nav jāatbild.

Par tiesāšanās izdevumiem

- 77 Attiecībā uz pamatlietu pusēm šī tiesvedība ir stadija procesos, kurus izskata iesniedzējtiesas, un tās lemj par tiesāšanās izdevumiem. Izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto pušu izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (virspalāta) nospriež:

Padomes 1993. gada 5. aprīļa Direktīvas 93/13/EEK par negodīgiem noteikumiem patērētāju līgumos 6. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tas nepieļauj tādu valsts judikatūru, ar kuru ar atlīdzināšanu saistītās sekas, kas ir saistītas ar tiesas atzinumu, ka noteikums, kas ir ietverts līgumā, kuru ar patērētāju ir noslēdzis pārdevējs vai piegādātājs, ir negodīgs šīs direktīvas 3. panta 1. punkta izpratnē, tiek ierobežotas laikā, tās attiecinot vienīgi uz summām, kuras atbilstoši šādam noteikumam ir tikušas nepamatoti samaksātas pēc tiesas nolēmuma, ar kuru ir ticis atzīts šis negodīgums, pasludināšanas.

[Paraksti]